

ДІАЛЕКТНА ДІЄСЛІВНА ЛЕКСИКА У ФОЛЬКЛОРНИХ ТЕКСТАХ ІЗ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ

В основі будь-яких виявів буття лежить рух та діяльність суб'єкта, що на мовному рівні співвідноситься з дієслівними лексичними одиницями. Дієслово кваліфікують як частину мови, що «найчіткіше протиставляється іменникові – класові слів на позначення предметів» [32, с. 217], як «центральный клас ознакових слів, що виражають дії, процеси та стани, виступають організаційним ядром елементарного простого речення, мають активну й широку валентність, найбільший набір морфологічних категорій і виконують в реченні основні формально-синтаксичні функції – присудка та головного члена односкладного речення» [32, с. 218].

О. М. Холодьон констатувала: «У сучасній діалектній лексикології здебільшого представлена конкретно-предметна лексика. Дієслівна, прикметникова, прислівникова та інша лексика залишається менш дослідженою» [35, с. 41]. Вершинне положення дієслова в системі частин мови та пріоритетність у називанні дій, процесів і станів закономірно детермінують дослідження дієслівного компонента діалектного лексикону. Надійну матеріальну базу для аналізу дієслівної лексики забезпечили фахово записані фольклорні тексти із Західного Полісся – ареалу старожитнього говору північного наріччя української мови.

У досліджуваному фактажі засвідчено лексико-семантичні об'єднання дієслівних номінативних одиниць різної структурної організації.

Чимала група – це назви фізіологічних процесів та станів: кликати 'ковтати', пор.: «Як ны розжова́в, то ны клыкáй» [16, с. 168]; дриготіти 'тремтіти; дрижати', пор.: «Ныхтò їх ны ляка́е, а вонý всэ дрыготя́ть (Осо́вы лысты́)» [9, с. 171]; марцувати 'паруватися (про котів)', пор.: «Да пуд піч, кошки, пуд піч, да пуд

пiч марцувати, да пуд пiч марцувати, ни нам ганьбу давати» [34, с. 161]; напоротися ‘наїстися’, пор.: «На Яна жїта нажїла, а на Пытра напыклá, а на Борыса чо́го хоч напоры́ся» [16, с. 162], пор. лiт. напоротися, напорюватися ‘1. наскакуючи, натикаючись на що-небудь гостре, ушкоджувати, ранити собі щось; 2. несподiвано наштовхуватися, натикатися на що-небудь (переважно на якусь перешкоду)’ [29, т. V, с. 157]; касувати ‘з’їдати’, пор.: «Вже в нас гречку колосують, i вже сири касують» [13, с. 28]; шмуляти ‘водити очима за ким-небудь, чим-небудь’, пор.: «Ой роде хороший, не жiлуйте гроши, не стуойте за дверима, не шмуляйте гочима, но йдiте з синь до хати Гандзюлю перепивати» [13, с. 33], пор. розм. шмугляти ‘стирати, обдираючи щось, терти чим-небудь’ [29, т. XI, с. 503], дiал. шмуляти ‘бруднити руки чи вбрання чимось жирним’ [13, с. 131]; фучати ‘сопiти; уривчасто дихати’, пор.: «Увечорi прийшов медвiдь i по хати фучит» [14, с. 101].

Семантичну пiдгрупу на позначення психiчних станiв та процесiв репрезентують номiнацiї вгараты ‘хвилювати’, пор.: «Ё́го ны вгара́е, шо ма́гы вмыра́е» [16, с. 159]; перебачити ‘пробачити’, пор.: «Перебачте, молодички, шо калач невеличкий, бо широка нива, пшениця не вродила» [31, с. 195]; кучити ‘скупати, сумувати’, пор.: «Кучу я, кучу, я капусти не хочу, дайте нам шо иншого, шо раз, то лiпшого» [6, с. 53]; необлiти ‘заздрити’, пор.: «Старэц старцу нэоболiть, шчо попэрод ходыть» [36, с. 143], «Хай лiпш ньоболеть, чым шкодують» [16, с. 166]; виснитися ‘приснитися’, пор.: «Ой, муой батеньку руоднесенький, виснився мнi сон дивнесенький, шо в мойому городочку бiла лелiя посiяна» [13, с. 17].

Група дiєслiв руху та перемiщення представлена номiнацiями стрiтити ‘зустрiти’, пор.: «Йїхав М’їхал, стр’iтив Гапку, обдер курку, пошев шапку» [3, с. 34]; судосити, зудосити, судiстити ‘зустрiти’, судошати, судошяти ‘зустрiчати’, пор.: «Ночныцы, полуночныцы шлы калыновым мостом, судошают сонцову дочку» [25, с. 76], «А скуль жэ тыбэ выглядаты, скуль тыбэ судошяты» [15, с. 218], «Судосы’ла шты’ры моро’зы в доро’зы. Зморо’зыла тэ’шча зя’тя на дворi’. – Ны я ж ёго’ зморо’зыла на дворi’, Зморо’зыла ёго’ я’сна зы’ронька, шчо вгорi’» [17], «Пушла гикавка до мора – судосила Ригора. Ти, Ригоре, вернися, а ти, гикавка,

минися» [2, с. 205], «Трэті куры заспівалі, як додому йду, зудосіла дівэрыка в вішнёвуом саду» [39, с. 62], «Як в по'лы за вола'мы, То йді'тэ пырыймі'тэ. Як в лі'сы за грыба'мы, То йді'тэ судосі'тэ» [17], «Якый ішóв, такый і судосыв» [16, с. 169], «Як пушла сирота та й у поле й блукати, судістив її Господь, ох та й став пігати» [8, с. 286], «На калиновим мости судосили нас гости, не пускають до дівки – просять квартиру горілки» [10, с. 79], «Йіхала, йіхала, Судосы'ла Міхала, Судосыла Яся — За боки взялася» [18, с. 497], «Ішов Господь дорогою, судосыв діўку з водою» [30, с. 254], «Через поле широке, Через море глибоке Ішла Діва Причистая, Несла свічку груничную, Ще й проскурку пшаничную, Судосила три анголи» [8, с. 285]; тенутися 'зрушити з місця', пор.: «Надворі метелиця – сидімо, не теньмося, ой надворі туча – ми сидімо тутка» [20, с. 75]; совпатися 'чалапати; плентатися; іти, важко переступаючи ногами', пор.: «Сóвпайіцьця, (та)бы слыпóе тыля» [16, с. 165]; валити 'викидати', пор.: «Циган за плут валит, а своё хвалит» [3, с. 45], пор. літ. валити 'примушувати падати, силою перекидати, розламувати' [29, т. I, с. 284], діал. валити 'подавати низький протяжний голос (про собаку)' [1, с. 42]; тащити 'гребти сіно', пор.: «Я й буду косити, а вони тащити, а ти, молодейка, вечерю варити» [20, с. 83]; сюгатися 'вткати', пор.: «Сюгаймося, воронові не даваймося. Бодай ворон здох, здох, а матка осталася» [27, с. 32], пор. діал. сюгатися 'швидко обертати малу дитину навколо себе, взявши її за лікті' [1, с. 543]. Реалізатором семи 'втекти' стало дієслівне словосполучення дати дия, пор.: «Коза злякалася, дала дия через окно» [14, с. 99].

Незначний обсяг репрезентантів, які номінують процеси мовлення: блявускати 'обманювати; базікати, говорити нісенітницю', пор.: «Казав чы оно так блявускав» [16, с. 160]; баяти 'фольк. говорити, розповідати', пор.: «Пырыбыла свыннй пацер, ныхай сама бае» [16, с. 164]; рацувати 'обговорювати; засуджувати, критикувати', пор.: «Нехай говорат, нехай рацуют аж по цілому свіету, Я тебе любів, любіті буду, як ружовую квітку» [33, с. 227], пор. пол. *rajcować* 'жваво про щось говорити'.

Номінацію дій, які спричиняють зміни в об'єкті, вербалізують одиниці шмаровати 'смачити страву чимось жирним', пор.: «Ох,

сваничко наша, ни шмарована каша, будете шмаровати – будемо поїдати» [7, с. 170], пор. літ. шмарувати ‘змашувати що-небудь (поверхні тертя механізмів і деталей машин, взуття і т. ін.) мазутом чи дьогтем’ [29, т. XI, с. 498]; затлустити ‘засмачити страву чимось жирним’, пор.: «Їжте, свахи, капусту, наша капуста тлуста. Комара задушили, капусту затлустили!» [22, с. 104]; приспорити ‘збільшити’, пор.: «Врече одверны, а спирт [удача. – Ю. Г.] прыспоры, а назад святую росу заверны» [25, с. 40], «Приспори, Боже, ночи на мої чорни очи, приспори дві години для молодей дівчини» [26, с. 33]; зазыльпатыся ‘забруднитися’, пор.: «За-зыльпáвсь, (та)бы́ порося́ засто́янэ» [16, с. 160], пор. діал. зазелепатися ‘захекатися (про собаку)’ [1, с. 166]; пукнути ‘лопнути, тріснути’, пор.: «Як той вовчисько побіег, то туди бочка об хвою, то сюди бочка об хвою. Бочка пукла і явиліз» [14, с. 86], «Вуон забрав диню до хати і чекає. Минуло два тижні, но диня не пукла. То купець занюос єї в корчіє і викінув» [14, с. 116], «Діевонько, діевонько, дай мніє ложечку кашкі. Я тобіє в пригоді стану». – «Втикай, бо як дам ложкою по лобови, то лоб пукне» [14, с. 103]; натолити ‘заповнити’, пор.: «Подра́ного мышкá ны насáтыш, ны натольш» [16, с. 164], пор. толити ‘заспокоювати, вгамовувати, задовільняти’ [11, т. 5, с. 593]; пуцувати ‘чистити’, пор.: «Там з-за гори вітер дув, вчора в мене милий був. Черевички пуцував, біле личко цілував» [10, с. 219]; колосувати ‘перемолочувати колосся’, пор.: «Вже в нас гречку колосують, і вже сири касують» [13, с. 28]; гібати ‘місити тісто’, пор.: «Стуол стоїт на нужках, коровай гіблют на ручках» [13, с. 63], «Час тебе, пшеніцьо, початі, дівчині коровай гібаті» [13, с. 63], «Як ти зиходиш, гускі щиплют, а тепер з тебе коровай гіблют» [13, с. 63].

Систему назв на позначення впливу творять такі лексичні одиниці: витяти, витнути ‘ударити чим-небудь по комусь або чомусь’, пор.: «Як схочыш вѣтѣты собаку, то найдыш і ломаку» [16, с. 157], «Витнув раз, витнув два, тіло почорніло, ціловав він дві неділі, коб їй не боліло» [33, с. 259], «Ой як витяв її раз – вона хтіла вмерти, ой не буду жінки бить до самої смерти» [23, с. 145], пор. літ. витинати ‘1. вирубувати, вирізувати що-небудь; 2. грати або виконувати з запалом’ [29, т. I, с. 168]; стыпынуты

‘стрясонути’, типти ‘трясти’, пор.: «Ой пойду я в дубину спаты Далась мыні дубына знаты А я тую дубыну стыпыну, Жолы’ддичко в квартирук забыру» [18, с. 512], «Люблю, як душу, тыпу, як грушу» [16, с. 161].

Для номінації елементів народної обрядовості використано словоформи когутати, кугитати, hohotaty, гоготати, оготати ‘щедрувати’, пор.: «Васильова мати пошла оготати, старий хліб споминати. Роди, Боже, жито на нове літо» [33, с. 47], «Васильова мати пошла кугитати, соли-хліба дуставати» [27, с. 70], «Богатий, богатий, позволь когутати, свий дом розвеселити» [27, с. 153], «Васильова мати пуошла гоготати. Щось би юй дати: кішки, кубаски з Божеї ласки» [13, с. 95], «(H)ohotuha (h)ohotała nehde kiszki ne dostała. Jak dostała to i zj’ieła, i szcze bulsze zachot’ieła» [38, с. 9], «Васильова мати пошла гоготати. А Василь за єю пустив головню» [33, с. 49], пор. літ. гоготати ‘1) видавати сильні глухі переривчасті звуки (про грім, полум’я і т. ін.); 2) видавати звуки, схожі на «го-го» (про гусей); 3) голосно нестримно сміятися’ [29, т. II, с. 102]; перепивати ‘випиваючи чарку, дарувати що-небудь молодому або новонародженому; випивати за чис-небудь здоров’я, бажаючи комусь щастя’, пор.: «Пирипиваю коропку глини, щоб пов’їсив тещу на рабрини» [2, с. 49], «Пирипиваю пувполя и пувгаю, як ни поцилююцца молоди – ни гузьму короваю» [2, с. 48], «Oj rode, rode, rode bohaty, perepiwajcie bydłom rohatym» [37, с. 39], «Ой я п’ю, ой я п’ю, ой я п’ю, гуляю, Сестру замуж оддаю, ще й перепіваю» [33, с. 153], «Ой роде, роде багатий, перепивай товар рогатий, а ти татоньку, кобилу, щоб було чим їхати в гостину» [2, с. 47], «Слухайте, люде, що батько перепивать буде: сім кобил і с лошатами» [6, с. 97], «Пирипиваю відро гнилиц, щоб ни ходив до чужих молодиц» [2, с. 49], «Видно Марійку по походці, скупу родину має: золото ховає, срібло міняє, міддю перепиває» [10, с. 158], «Пирипиваю гроши на чайник, щоб син був начальник» [2, с. 48], пор. літ. перепивати ‘випивати алкогольних напоїв більше за іншого, інших’ [29, т. VI, с. 246]; спомагати ‘дарувати гроші на весіллі: у молодого – перед відходом до молоді, у молоді – перед відходом до молодого’, спомогти, пор.: «Ой роде хороший, не жілуйте гроши, ідіте з сінь до хати молоду спо-

магати» [13, с. 33], «Татойко Марійку спомагає, сріблом-злотом пересипає, щастям-здоров'ям поздоровляє» [10, с. 156], «Ой, як було рано, було нас немало. А як стали спомагати, стали всі втікати» [10, с. 158], «Просіла Манюля своєї сеструонкі, спомагай, сеструонко, спомагай, спомагай, родная, спомагай, воламі, коровами, белыми талярами, спомагай, родная, спомагай» [39, с. 112], «Споможи, родину, споможи, на талірку два червінци положи!» [10, с. 158], «Знати Олечку, що не сиротонька, має батенька до спомаганя. Має матуонку до спомаганя. Є кому стати і спомагати щастьом, здоров'ям з дольною добрею» [33, с. 149], «Споможи мене, мій татойку, копою-житом, щасливим битом, і віком довгим, і битом добрим» [10, с. 156], «Нехай тебе, доню, сам Буог споможе і всіє святія люде добрия» [33, с. 151], «Хай тыбэ', ды'тя, Госпо'дь спомо'жэ, Госпо'дь спомо'жэ, усі' святы'йі, Усі' святы'йі, лю'дэ до'брыйі» [17], пор. літ. спомагати 'допомагати' [29, т. IX, с. 570].

У межах лексико-семантичного поля дієслів характеристики зафіксовано номен на позначення кваліфікативних властивостей особи гоноритися 'гордитися; пишатися; відчувати перевагу в чому-небудь', пор.: «Ходыты чорно, скажуть – лыдашчыця; ходыты біло, скажуть – гонорыцьця» [16, с. 166]. Сема «позначення зовнішнього вияву ознаки дії» репрезентована назвою бляшиты 'блещати; сяяти', пор.: «Ны по зымні зоры бля'шуть, А по нэ'бы-высоті. Ны по мыні хлопці плачуть, А по мою'й красоті» [18, с. 501]. До репертуару мовних одиниць аналізованої лексико-семантичної групи зараховуємо також словоформи лудити 'марудити; робити щось довго, поволі, зволікаючи; томити', пор.: «Мызычынька, ны луды: Закусалы говады, І за ноги, і за п'яты, Шо ны можна постояты» [18, с. 500]; кецяти 'повільно і неякісно виконувати роботу', пор.: «Зобралося дьви кеці, кецяли до пувночи. Коли б вони нас попросили, то ми їм замисили» [2, с. 22], пор. діал. накецати 'накидати чогось рідкого' [13, с. 123]; ввинутись 'встигати виконувати якусь роботу', пор.: «Ви нас не просіте, ано нам носіте, як станете просити – не ввинетесь носити» [2, с. 36]; придатися – 'вийти; вдатися яким-небудь (про хліб, страву і т. ін.)', пор.: «Хоч сиримі дровцямі топила, смачної вечероньки нава-

рила. Хоч вона димоньком натяглася, смачная вечеронька придаласа» [22, с. 103].

Дієслівне семантичне варіювання порівняно з літературною мовою ілюструють лексеми каліти 'білити', пор.: «В чым піч калю, в тым Бога хвалю» [19, с. 42], «Ой коб я знала, коб я відала, що будут заручини, каліла б стіни, щоб були білі на мої заручини» [22, с. 31], пор. розм. каляти '1. те саме, що бруднити; 2. перен. укривати ганьбою кого-, що-небудь; плямувати' [29, т. IV, с. 80], діал. калятись, калюжитись 'купатись у калюжі (про свиней)' [1, с. 207]; засельтыса 'повіситися', пор.: «А вы, вэбеса, растворытеса, а вы, хрыстыяне, весельтеса, а вы, жидовэ, засельтыеса» [24, с. 26], пор. літ. засилноватися 'просовуватися у вузький отвір' [29, т. III, с. 305]; ввередити 'зашкодити; завадити', пор.: «Тры разы вырнысь, онó ны ввырыдысь» [16, с. 166], пор. літ. вередити 'здавати болю; уражати хворе місце' [29, т. I, с. 327], діал. вередитися 'голосно кричати' [29, т. I, с. 327]; спосудити 'роздобути, дістати', пор.: «Спосудысья в ёго, (та)бы в жябы молока» [16, с. 159], пор. діал. спосудитися 'пошастити, поталанити' [29, IX, с. 580]; галювати, голювати 'хутко жати', пор.: «Ой галюе постатница, галюе, а за ёю челядонька бидуе» [13, с. 101], «Ой голюе постатница, голюе, ізгубіла спуднічину й не чуе» [13, с. 101], пор. діал. галювати '1. рискати; бігати, їздити і т. ін. в пошуках кого-, чого-небудь; 2. пустувати; бути пустим, ніким, нічим не зайнятим' [28, т. 1, с. 269] та ін.

Явище омонімії в діалектному мовленні вербалізують дієслівні одиниці шихувати 'готувати', пор.: «Шыху'ю тобі' да дэ'вэть хлі'був, Ля твэ'йі дружы'нонькы, А дыся'того шчэ й пшаны'чного Ля тыбэ' вылы'чного» [17], «Аж ты'йі жя'рты прышлы' до пра'вды: У ныді'леньку ра'но Шыху'ють ка'нку з бі'лого лёнку' На мою' голы'воньку» [17]; шихувати 'щастити', пор.: «Закувала зозулэнька коло пэрэлазу, нэ шыхуе прымакові од пэршого разу» [39, с. 122], «Кому шихуе, тому і везе» [12, с. 12].

Поодинокими номенами представлено інші лексико-тематичні групи діалектизмів: накучати 'набридати; надокучати', пор.: «Бёговы трэба накучыты» [16, с. 157]; злігати 'спадати; слабшати (про мороз)', пор.: «Вив'юв мене босую, ще й питае, чи морозець,

дівчино, ни злігає» [33, с. 193]; дотнути ‘докорити; допекти, дошкулити’, пор.: «Як не дотнеш ти, то дотне твоя мати: «Було б, синойку, без товару не брати» [20, с. 68]; пасвити ‘пасти’, пасвитися ‘пастися’, пор.: «Пасвылыса сывы волы, да вже полягали» [24, с. 69], «Ой, мой дѣдусэнько, нэ выдаты и выдать нэ будэшъ. Погнала я пасвити – поурочили людэ» [24, с. 154]; змілити ‘обділити; залишити без чого-небудь’, пор.: «Свое діло зробили: Куровая розділили. Куровая розділили, І нікого ни змілили» [5, с. 92]; нетися ‘статися; дістатися, отримати’, пор.: «Пошла вона замужъ, замужъ молодая, нэлася бо юй доленька, доленька лихая» [24, с. 112], «Ой нэлося вражы бабі, на бѣду, на горе: курыночка вывэла оно тылько трое» [24, с. 164]. Сему ‘поцілувати’ реалізують дієслівні словосполучення дати бузі, дати бузькі (бузя ‘дит. губа’. – Ю. Г.), пор.: «А ти, Ганзюля, тут зостань, тут зостань, Прийде Коленька, бузі дай, бузі дай» [33, с. 78], «Прийде Колюнько – бузькі дай, бузькі дай, Золотую квіточку в ручкі дасть, в ручкі дасть» [33, с. 55].

Отже, дієслівна лексика західнополіських говірок – складно організована система, структуру якої становить розгалужений набір багатьох лексико-семантичних груп. Проведений аналіз дієслівної лексики, зафіксованої у фольклорних текстах із Західного Полісся, дозволяє констатувати, що найбільш репрезентативними виявилися групи номенів на позначення фізіологічних та психічних станів і процесів; дієслів руху та переміщення; номінування дій, які спричиняють зміни в об’єкті. Семантична структура чималої кількості номінативних дієслівних одиниць демонструє видозміну порівняно з літературним стандартом.

Залучений для дослідження фактичний матеріал підтверджує думку про наявність в мові фольклору вузькодialeктних елементів, а отже, є одним із аргументів на користь гіпотези, що фольклор репрезентує один із функційних різновидів діалектного мовлення.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок. А–Я. – [Вид. 2-ге переробл., випр. і доп.] / Г. Л. Аркушин. – Луцьк, 2016. – XXIV +

648 с.

2. Аркушин Г. Л. „Всього на світі хватає...” (фольклор, звичаї та обряди Західного Полісся у діалектологічних записях) : [вибране] / Григорій Львович Аркушин. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 212 с.

3. Аркушин Г. Сказав, як два зв'язав : Народні вислови та загадки із Західного Полісся і західної частини Волині / Григорій Аркушин. – Люблін ; Луцьк : Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 2003. – 177 с.

4. Весілля села Городець Володимирецького району Рівненської області // Етнокультура Волинського Полісся і Чорнобильська трагедія. – Рівне, 1997. – Вип. II. – С. 203–217.

5. Весілля у Сварицевичах (етнографічний опис із народних уст) / Зап., транскриб. та впоряд. Р. Цапун, муз. ред. Ю. Рибака // Фольклористичні зошити. – Луцьк : Інститут культурної антропології, 2005. – Вип. 8. – С. 59–117.

6. Весільні обряди Рівненщини. Фольклорно-етнографічні записи XIX – поч. XX ст. – Рівне : Волинські обереги, 2004. – 140 с.

7. Весільні пісні села Воронки. Записи Віктора Ковальчука. Транскрипції Людмили Гапон // Етнокультурна спадщина Полісся / Упорядкування В. П. Ковальчука. – Рівне : ВАТ «Рівненська друкарня», 2008. – Вип. VII. – С. 169–178.

8. Галайчук В. Фольклорні записи з Полісся / Володимир Галайчук, Ярослав Гарасим, Іван Денисюк // Вісник Львівського університету. Серія : Філологічна. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – Вип. 31. – С. 247–291.

9. Губарэвіч Д. С. Загадки з вёсак Вулька Сіманаўская і Сіманавічы Драгічынскага раёна / Д. С. Губарэвіч // Беларуская дыялекталогія. Матэрыялы і даследаванні. – Мінск : Беларуская навука, 2014. – Вип. 3. – С. 169–172.

10. Денисюк І. О. Пісні з-над берегів Турського озера : пісні і коментарі / І. О. Денисюк. – Луцьк : Надстир'я, 2004. – 256 с.

11. Етимологічний словник української мови : в 7 т. / редкол. О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін. – К. : Наукова думка, 1982–2012. – Т. 1–6.

12. Ігнатюк І. Прислов'я, приказки і загадки / Іван Ігнатюк. – 19 с.

13. Ігнатюк І. Обрядові письні з Подляшшя. Весільні письні / Іван Ігнатюк. – Люблін, 1982. – 170 с.

14. Котилася торба з високого горба : дитячий фольклор із Північного Підляшшя / зап. і опрац. Анни Артем'юк. – Більськ на Підляшші, 2011. – 136 с.

15. Климчук Ф. Д. Песенная традиция западнополесского села Си-

моновичи / Ф. Д. Климчук // Славянский и балканский фольклор : Генезис. Архаика. Традиции. – Москва : Наука, 1978. – С. 190–218.

16. Клімчук Ф. Прыказкі і прымаўкі з вёскі Сіманавічы Драгічынскага раёна / Фёдар Клімчук // Беларуская дыялекталогія. Матэрыялы і даследаванні – Мінск : Беларуская навука, 2014. – Вып. 3. – С. 157–168.

17. Клімчук Ф. Традыцыйнае вяселле вёскі Сіманавічы [Электронны рэсурс] / Фёдар Клімчук. – URL : <http://zagorodde.na.by/folk.html> (дата звернення: 06.06.2018).

18. Клімчук Ф. «А в нашого свата... (прыпывкы з вёскі Сіманавічы Брэсцкай вобласці)» / Фёдар Клімчук // Діалекталогічны студіі. 3 : Збірник пам'яті Ярослави Закревської. – Львів : Інститут українознавства імені Івана Крип'якевича Національної академії наук України, 2003. – С. 494–516.

19. Клімчук Ф. З лексікі вёскі Камянюкі Камянецкага раёна / Фёдар Клімчук // Жывое народнае слова : дыялектал. зб. / пад рэд. П. А. Міхайлава, І. Я. Яшкіна. – Мінск : Навука і тэхніка, 1992. – С. 36–54.

20. Кондратович О. П. Весілля на Поліссі. Народні звычаі та обряды / О. П. Кондратович. – Луцьк : Надстир'я, 1996. – 111 с.

21. Кондратович О. П. Калиновий квіт Полісся : Народні пісні / О. П. Кондратович. – Луцьк : Надстир'я, 1994. – 226 с.

22. Ой були ми на весіллі. Весільні пісні Західного Полісся з голосу Уляни Кот / Запис, нотація мелодій та упорядкування Кузьми Смаля. – Львів : Кобзар, 2012. – 180 с.

23. Пех О. Весілля в селі Городок / Оксана Пех, Юрій Рибак // Етнокультурна спадщина Полісся / Упорядкування В. П. Ковальчука. – Рівне : ВАТ «Рівненська друкарня», 2008. – Вип. VII. – С. 132–153.

24. Пинчуки. Этнографический сборникъ. Пѣсни, загадки, пословицы, обряды, примѣты, предрасудки, повѣрья, суевѣрья и местный словарь / Собралъ в Пинскомъ уѣздѣ Минской губерніи Д. Г. Булгаковский ; ред. Ф. М. Истомин // Записки Императорскаго Русскаго географическаго общества по отдѣленію этнографіи. – СПб : типографія В. Безобразова, 1890. – Т. XIII. – Вып. 3. – 202 с.

25. Полесские заговоры (в записях 1970 – 1990 гг.) / Сост., подготовка текстов и коммент. Т. А. Агапкиной, Е. Е. Левкиевской, А. Л. Топоркова. – М. : Индрик, 2003. – 752 с. (Традиционная духовная культура славян. Публикация текстов).

26. Рижик Х. Над Бугом і Нарвою. Українські пісні з Підляшшя / Христина Рижик. – Варшава, 1986. – 62 с.

27. Семенюк Л. С. Народна обрядова творчість Шацького поозер'я : монографія / Лариса Степанівна Семенюк. – Луцьк : ВНУ імені Лесі

Українки, 2012. – 200 с.

28. Словарь української мови / Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко : в 4-х т. – К. : Вид-во Академії наук Української РСР, 1958. – Т. 1–4.

29. Словник української мови : в 11 т. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. I–XI.

30. Смирнов Ю. И. Эпика Полесья (по записям 1977 г., Ч. 1) / Ю. И. Смирнов // Славянский и балканский фольклор: Духовная культура Полесья на общеславянском фоне. – Москва : Наука, 1986. – С. 243–285.

31. Старовижівське весілля / зап. Т. Микитюк, упоряд. В. Давидюк // Фольклористичні зошити : збірник наукових праць. – Луцьк : Інститут культурної антропології, 2005. – Вип. 8. – С. 187–203.

32. Теоретична морфологія української мови : Академічна граматики української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська ; за ред. члена-кореспондента НАН України Івана Вихованця. – К. : Пульсари, 2004. – 400 с.

33. Традиційні пісні українців Північного Підляшшя / упорядкув., вступ. ст. і нотні транскрипції Л. Лукашенко. – Львів : Камула, 2006. – 308 с.

34. Фрагмент весільного обряду «Зустріч молодих після вінчання» / записи Олени Юзюк, транскрипції Оксани Юзюк // Етнокультурна спадщина Полісся / Упорядкування В. П. Ковальчука. – Рівне : ВАТ «Рівненська друкарня», 2008. – Вип. VII. – С. 154–161.

35. Холодьон О. М. Семантична варіативність дієслівної лексики в східнополіському діалекті : дис... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Олена Миколаївна Холодьон ; Інститут української мови НАН України. – К., 2017. – 437 с.

36. Шепелевич В. В. Песни деревни Ковнятин Пинского района / В. В. Шепелевич. – Пинск : Паляшук, 2014. – 160 с.

37. Repertuar zespołów folklorystycznych Białostoczczyzny. Folklorystyczny Zespół Śpiewaczy Tyniewiczanki z Tyniewicz. – Białystok : Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Białymstoku, 1995. – Zesz. 3. – 128 s.

38. Repertuar zespołów folklorystycznych Białostoczczyzny. Folklorystyczny Zespół Śpiewaczy Orzeszki. – Białystok : Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury w Białymstoku, 2003. – Zesz. 4. – 161 s.

39. Śpiewnik podlaski. I / pod red. Doroteusza Fionika. – Białystok : Związek Białoruski w Rzeczypospolitej Polskiej, 1998. – 154 s.